

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.4>

УДК 330.331

А. В. Руснак,

д. е. н., професор, професор кафедри економіки,

Херсонський навчально-науковий інститут

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3198-2866>

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

A. Rusnak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Economics,

Kherson Educational-Scientific Institute of

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

PRINCIPLES OF BUILDING AN EFFECTIVE POLICY OF ATTRACTING INTERNATIONAL INVESTMENTS FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті узагальнено основні напрями діяльності органів місцевого самоврядування щодо залучення міжнародних інвестицій для ефективного розвитку територіальних громад. Також розглянуто принципи належного

врядування в сфері прямих іноземних інвестицій: передбачуваність, підзвітність, прозорість, участь. Додовнено загально-організаційні принципи державної інвестиційної політики, зокрема й щодо залучення міжнародних інвестицій, такими: справедливість та рівність, провідна роль приватного сектора; цілеспрямованість; співробітництво та зворотний зв'язок; обґрунтованість та ефективність; системність та збалансованість; відкритість; моніторинг та оцінка. Обґрунтовано, що у процесі формування та реалізації інвестиційної політики територіальної громади є доцільним дотримання таких принципів: доброзичливості у взаємовідносинах з іноземними інвесторами; збалансованості публічних та приватних інтересів; інформаційної відкритості для всіх інвесторів; ясності та простоти інвестиційного процесу; рівноправності інвесторів; об'єктивності та економічного сенсу у прийнятих рішеннях; незмінності встановлених правил та своєчасного й чіткого виконання своїх зобов'язань; підтримки та стимулювання інвесторів. Вивчення вітчизняного досвіду та досвіду зарубіжних країн дозволили узагальнити принципи побудови ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад: єдиного інвестиційного вікна, підтримки інвесторів, встановлення імунітету, рівності, лібералізації, соціальної спрямованості інвестицій, прозорості, інтегрованого розвитку, захисту інвестицій, ефективності проєктів. Визначено основні принципи та завданнями політики держави для підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в економіку країни, регіонів та територіальних громад на перспективу. Запропоновано принципи, що застосовуються в міжнародній практиці, яких необхідно дотримуватись при формуванні ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад: затребуваності; бюджетної ефективності; раціональної тривалості надання пільг; реалістичності інвестиційних проєктів; врахування ініціативи територіальної громади; пріоритетності інноваційних виробництв. Доведено, що принципами залучення міжнародних інвестицій лише на рівні територіальних громад є принцип

пріоритету інтересів територіальної громади у інвестуванні; принцип мультиплікативного ефекту; принцип синергізму; принцип транспарентності.

The article summarizes the main areas of activity of local self-government bodies in attracting international investments for the effective development of territorial communities. The principles of good governance in the field of direct foreign investment are also considered: predictability, accountability, transparency, participation. The general organizational principles of the state investment policy have been supplemented, in particular regarding the attraction of international investments, such as: justice and equality, the leading role of the private sector; purposefulness; cooperation and feedback; reasonableness and effectiveness; systematicity and balance; openness; monitoring and evaluation. It is substantiated that in the process of formation and implementation of the investment policy of the territorial community, it is expedient to observe the following principles: benevolence in relations with foreign investors; balance of public and private interests; information openness for all investors; clarity and simplicity of the investment process; equality of investors; objectivity and economic sense in the decisions made; the immutability of established rules and timely and clear fulfillment of one's obligations; support and stimulation of investors. The study of domestic experience and the experience of foreign countries made it possible to generalize the principles of building an effective policy of attracting international investment for the development of territorial communities: a single investment window, investor support, establishing immunity, equality, liberalization, social orientation of investments, transparency, integrated development, investment protection, project efficiency. The main principles and tasks of the state policy to increase the effectiveness of attracting international investments to the economy of the country, regions and territorial communities in the future have been determined. The principles applied in international practice, which must be observed when forming an effective policy of attracting international investments for the development of territorial communities, are proposed: demand; budgetary efficiency; rational

duration of benefits; realism of investment projects; taking into account the initiative of the territorial community; priorities of innovative production. It has been proven that the principles of attracting international investments only at the level of territorial communities are the principle of priority of the interests of the territorial community in investing; principle of multiplicative effect; principle of synergism; the principle of transparency.

Ключові слова: міжнародні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, іноземний капітал, територіальна громада.

Keywords: international investments, foreign direct investments, portfolio investments, foreign capital, territorial community.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток інвестиційних процесів в територіальних громадах є важливим завданням, що полягає в забезпеченні максимального ступеня захищеності кожного суб'єкта інвестування, вирішення якого дозволяє підвищити рівень життя населення та забезпечити стійкі тенденції ефективного розвитку територіальної громади. Необхідною умовою підвищення ефективності інвестиційних процесів в територіальних громадах є дотримання принципів залучення міжнародних інвестицій для їх розвитку при управлінні інвестиційними процесами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При дослідженні питань, пов'язаних з принципами формування інвестиційної політики на різних рівнях управління, аналізувалися наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, зокрема Гриценко Л. [1], Федорович О. [2], Ахламова А., Карпенко Л., Козинського С., Швець І. [3], Блонігена Б. [4], Маркузена Дж. [5]. Разом з тим, принципи побудови ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад недостатньо обґрунтовані.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є формулювання та узагальнення принципів побудови ефективної

політики залучення міжнародних інвестицій як чинника забезпечення ефективного розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Звернення до іноземних джерел капіталу здебільшого пов'язане з необхідністю вирішення як стратегічних, так і поточних завдань. У сучасній економічній ситуації питання про залучення міжнародних інвестицій стоїть дуже гостро: певна нестача внутрішніх інвестиційних ресурсів робить неминучим звернення до закордонних інвесторів.

Міжнародні інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу за кордоном з метою отримання прибутку. Розрізняють дві основні форми іноземних інвестицій: портфельні іноземні інвестиції (ПоІ) та прямі іноземні інвестиції (ПІІ) [6, с. 194].

Важливо розрізняти ці дві основні категорії міжнародних інвестицій – портфельні інвестиції (ПоІ) та прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Різниця між ними пов'язана переважно з концепціями власності та контролю. ПоІ означають інвестиції в іноземні фінансові інструменти (акції, облігації, інші цінні папери) або у боргові інструменти (наприклад, векселі), які можуть досить легко перепродаватись, не є довготерміновими, та не мають на меті отримання контролю та управління діяльністю компанії. ПІІ передбачають придбання іноземних активів з наміром їх контролювати та управляти ними. Компанії можуть здійснювати прямі іноземні інвестиції кількома способами – через придбання активів іноземної компанії; інвестування в компанію або створення нових підприємств; участь у спільному підприємстві з іноземною компанією, яка, як правило, передбачає вкладення капіталу [2, с. 13].

Разом з тим, доцільно також до складу міжнародних інвестицій включити інвестиції у вигляді середньострокових та довгострокових міжнародних кредитів та залучення позичкового капіталу промисловими та торговими підприємствами, банками та іншими фінансовими установами.

Основними напрямками діяльності органів місцевого самоврядування щодо залучення міжнародних інвестицій для ефективного розвитку територіальних громад є:

- демонстрація перед вкладниками готовності гарантувати права та свободи людини (правовий аспект);
- захист інвестицій від корупційної діяльності представників місцевої влади (корупційний аспект);
- гарантія прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо взаємодії з інвесторами;
- створення ефективної системи фінансового обслуговування з урахуванням використання сучасних технологій;
- створення або забезпечення належного функціонування в територіальних громадах інформаційних центрів (осередків) сприяння інвестиціям (зовнішнім та внутрішнім) з формуванням банку пропозицій щодо об'єктів інвестування;
- розробка проєктів щодо подальшого розвитку територіальних громад для іноземних інвесторів;
- забезпечення відкритості та доступності керівників органів місцевого самоврядування.

ЮНКТАД визначає такі чотири принципи належного врядування в сфері ПІІ: передбачуваність, підзвітність, прозорість, участь (Табл. 1).

Інвестиції забезпечують сприятливий фінансовий клімат країни, регіону, територіальної громади, сприяють економічному зростанню, є додатковим джерелом вкладення капіталу в її економіку. Підйому економіки здебільшого сприяє ефективна інвестиційна політика, яка є важливим важелем зростання економіки та сприяє залученню міжнародних інвестицій.

Таблиця 1. Принципи належного врядування в сфері прямих іноземних інвестицій

Принципи	Характеристика принципів
Передбачуваність	Означає: наявність чіткої політики та правової бази для інвестицій, передбачуваних правил та регулювань, а також їх справедливого та послідовного застосування; правила повинні бути максимально мінімізовані та спрощені. При оцінці інвесторами власних проектів та пов'язаних з ними ризиків, висока ступінь невизначеності може стати стримуючим фактором. Тому чітка політика, прозорість та передбачуваність законодавчої та інституційної інфраструктури країни формують бажану впевненість інвестора. Передбачуваність можна продемонструвати за допомогою законів та нормативних актів, які чітко регулюють процедури прийняття рішень службовцями. Застосування в цьому чітких стандартів забезпечують більшу ступінь передбачуваності, зменшуючи ризики для потенційного інвестора.
Підзвітність	Стандарти ефективності та моніторинг можуть підвищити відповідальність та ефективність державних службовців, одночасно зменшуючи корупційні ризики. Важливими при цьому є також наявність належних санкцій та засобів для виявлення порушень, оскільки державні службовці є відповідальними за оперативне, компетентне та неупереджене виконання своїх обов'язків.
Прозорість	Інтерфейс взаємодії державних службовців та інвесторів ефективний при забезпеченні таких трьох складових – інформація є легко доступною, розкривається вчасно, та інвестору пропонується окрема служба підтримки. Прозорість також передбачає більшу відкритість перед ЗМІ та громадськістю питань із сфери інвестиційної політики та практики.
Участь	Завдання полягає в тому, щоб запровадити регуляторну базу, яка забезпечує правильний баланс між сприянням розвитку бізнесу, довірою інвесторів та конкурентоспроможністю та збереженням необхідних стандартів охорони здоров'я, безпеки, охорони праці та захисту навколишнього середовища. Для цього потрібні партнерські відносини між урядом та приватним сектором. Державний сектор, включаючи законодавчу, виконавчу владу та правоохоронну систему, несе відповідальність за наслідки прийнятої регуляторної бази, що повинна сприяти забезпеченню інклюзивного та сталого розвитку, забезпечуючи цим сприятливе середовище для бізнесу. Приватний сектор повинен дотримуватися регуляторних рамок.

Джерело: сформовано на основі [2].

Принципи державної інвестиційної політики за існуючих ресурсних обмежень передбачають вибір пріоритетних напрямів інвестування, підвищення ступеня керованості інвестиційним процесом на основі посилення обґрунтованості та послідовності розроблюваних заходів.

Виділяють такі загально-організаційні принципи формування державної інвестиційної політики: системності, узгодженості, послідовності, ефективності, пріоритетності інвестиційної політики, наукової обґрунтованості, єдності, забезпечення ринкової конкурентності, інформаційного забезпечення або публічності та прозорості інвестиційних проектів, збалансованості бюджетних зобов'язань та їх ресурсного забезпечення, гнучкості [1, с. 54-55].

Вищевказані принципи державної інвестиційної політики, зокрема й щодо залучення міжнародних інвестицій, доцільно доповнити такими:

- справедливість та рівність: ступінь державного стимулювання для всіх інвесторів залежить від цінності інвестицій;
- провідна роль приватного сектора: залучення приватних джерел фінансування за рахунок розширення механізмів та практики залучення приватного капіталу, особливо малого та середнього бізнесу;
- цілеспрямованість: концентрація на залучення якісних міжнародних інвестицій у розвиток діючих та створення нових конкурентоспроможних виробництв товарів та послуг;
- співробітництво та зворотний зв'язок: системна взаємовигідна взаємодія з інвесторами;
- обґрунтованість та ефективність: соціально-економічна доцільність прийнятих рішень;
- системність та збалансованість: формування та реалізація інвестиційної політики відповідно до державних інтересів та врахування специфіки територіального розвитку;
- відкритість: відкритий доступ до інформації про формування та реалізацію державної інвестиційної політики на всіх етапах її реалізації;
- ESG: залучення інвестицій у сектори, які дотримуються принципів соціального відповідального інвестування;
- моніторинг та оцінка: постійне відстеження та управління ситуацією у процесі реалізації інвестиційної політики, оцінка її ефективності на системній основі.

Регіональна інвестиційна політика формується відповідно до таких принципів: цілеспрямованість, обґрунтованість, цілісність, пріоритетність, ресурсна збалансованість, вертикальна і горизонтальна збалансованість інтересів, гнучкість, послідовність, правова сталість, результативність [3].

У процесі формування та реалізації інвестиційної політики територіальної громади є доцільним дотримання таких принципів:

- доброзичливості у взаємовідносинах з іноземними інвесторами;
- збалансованості публічних та приватних інтересів;
- інформаційної відкритості для всіх інвесторів; ясності та простоти інвестиційного процесу;
- рівноправності інвесторів;
- об'єктивності та економічного сенсу у прийнятих рішеннях;
- незмінності встановлених правил та своєчасного й чіткого виконання своїх зобов'язань;
- підтримки та стимулювання інвесторів.

Вивчення вітчизняного досвіду та досвіду зарубіжних країн дозволяє виділити принципи побудови ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад: єдиного інвестиційного вікна, підтримки інвесторів, встановлення імунітету, рівності, лібералізації, соціальної спрямованості інвестицій, прозорості, інтегрованого розвитку, захисту інвестицій, ефективності проєктів (Табл. 2).

Можна додатково сформулювати основні принципи політики ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад:

- пріоритетна підтримка соціально-економічних інтересів територіальних громад, що виявляється у стимулюванні та мотивації процесів міжнародного інвестування у специфічні галузі економіко-технологічної та ресурсної спеціалізації, що визначає відносно найвищий рівень конкурентоспроможності територіальної громади;

Таблиця 2. Принципи побудови ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад

Принцип	Характеристика принципу
Єдиного інвестиційного вікна	Це спрощена система взаємодії між інвестором та органами місцевої влади; унікальний механізм персонального супроводу інвестора, надання інформаційної та юридичної підтримки, високоякісних консалтингових та інтеграційних послуг для інвесторів
Підтримка інвесторів	Підтримка інвесторів після здійснення капіталовкладень, яка надається іноземним компаніям після їх заснування та під час ведення їх діяльності. Інвестори швидко поширюють у своїх колах інформацію про сприятливе або несприятливе ведення діяльності у територіальній громаді. Якщо іноземним підприємцям надається підтримка, проводяться консультації, їм створюються сприятливі умови, вони неодмінно повідомлять це своїм бізнес-партнерам (потенційним інвесторам)
Встановлення імунітету	Встановлення імунітету інвесторів щодо набрання чинності правових норм, що погіршують умови інвестицій, збереження стабільних умов господарювання, надання законодавчих гарантій інвесторам
Рівності	Створення рівних конкурентних умов господарської діяльності всім інвесторам незалежно від форми власності, розміру інвестицій та країни інвестора
Лібералізації	Зняття бар'єрів (лібералізація зовнішньоторговельного та податкового режиму) при ввезенні в країну технологічного обладнання, необхідного для модернізації підприємств
Прозорості	Отримання інвесторами доступної інформації про обмеження, програми, пільги з метою вибору проєктів
Соціальної спрямованості інвестицій	Стимулювання іноземних інвестицій на створення додаткових робочих місць, розвиток соціальної інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, науки
Інтегрованого розвитку	Поєднання галузевого та територіального підходів для розвитку територіальної громади та/або регіону, що забезпечує соціально-економічний та культурний розвиток територій
Захисту інвестицій	Інвестиції в наукові дослідження, технологічне підприємництво тощо всіх суб'єктів ринку повинні бути захищені
Ефективності проєктів	Це означає, що відбір проєктів для інвестування повинен бути орієнтований на досягнення кращих виробничих (включаючи, економіку і фінанси) результатів; остаточний відбір з виділених кращих проєктів за цією ознакою ведеться за показником терміну окупності витрат

Джерело: сформовано на основі [3; 4; 5; 7; 8].

- інституційне забезпечення мультиплікативного галузевого ефекту, пов'язаного із залученням міжнародних інвестицій до бюджетоутворюючих галузей економіки територіальної громади, що дозволить підвищити стійкість соціально-економічного розвитку території на базі збалансованого економічного зростання, згладжування внутрішньо- і міжтериторіальних

відмінностей, що є особливо актуальним в сучасних умовах місцевого самоврядування та формування їх доходної бази;

- розвиток інструментарію синергетичного розвитку галузей-реципієнтів міжнародних інвестицій, що дозволить підвищити ефективність акумулювання доходів територіальної громади;
- принцип транспарентності (інформаційної відкритості);
- розробка позитивного іміджу територіальної громади, який дозволить збільшити вкладення іноземного капіталу.

Основними принципами та завданнями політики держави для підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в економіку країни, регіонів та територіальних громад у перспективі мають стати:

- посилення ролі держави, як гаранта здійснення передбачуваного сприятливого нормативно-правового режиму господарської діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів, публічність проведеної державної інвестиційної політики;
- створення рівних конкурентних умов господарської діяльності всім інвесторам незалежно від форми власності, що сприяють ефективному розміщенню капіталу та сталому економічному розвитку країни, регіонів та територіальних громад;
- відмова від практики надлишкового втручання у справи бізнесу;
- формування дієвих законодавчих та практичних механізмів захисту інтересів та прав інвесторів при реалізації інвестиційних проєктів, усунення протиріч нормативно-законодавчої бази інвестиційної діяльності;
- лібералізація ринку міжнародних інвестиційних проєктів шляхом спрощення процедур узгодження та отримання дозвільної документації при їх розробці та реалізації;
- посилення соціальної спрямованості інвестиційної діяльності, пріоритет інвестицій у «людський» капітал, у розвиток соціальної інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, фундаментальної та прикладної науки;

- пріоритет державної підтримки непривабливим для приватного капіталу, але стратегічно важливим для країни, регіонів та територіальних громад інфраструктурним об'єктам, від яких залежить функціонування національного господарства, сфер, що сприяють інноваційно-технологічному прориву, а також проєктів, які забезпечують національну, екологічну та економічну безпеку;

- лібералізація зовнішньоторговельного та податкового режимів для ввезення до країни сучасного технологічного обладнання, необхідного для потреб модернізації діючих підприємств та відновлення інфраструктури територіальних громад.

Також пропонуються принципи, що застосовуються і в міжнародній практиці, яких необхідно дотримуватись при формуванні ефективної політики залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад:

- принцип затребуваності: продукція підприємств має покривати незадоволений попит на внутрішньому та зовнішньому ринках;

- принцип бюджетної ефективності: податкові надходження та непрямі ефекти мають перевищувати суму реальних податкових пільг, витрати на створення інфраструктури та непрямі втрати;

- принцип раціональної тривалості надання пільг: період надання податкових пільг має дорівнювати періоду окупності проєктів або може бути продовжений до досягнення підприємством обсягів реалізації, що дозволяють йому конкурувати за ціною із зарубіжними виробниками при скасуванні податкових пільг;

- принцип реалістичності інвестиційних проєктів: інвестиційні проєкти мають проходити якісну незалежну експертизу спеціалістів;

- принцип врахування ініціативи територіальної громади, де буде забезпечена велика свобода органів місцевого самоврядування щодо висунування ініціатив з інноваційних проєктів;

- принцип пріоритетності інноваційних виробництв: у разі альтернативного вибору між інвесторами пріоритет необхідно віддавати виробникам інноваційної продукції.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Для збільшення надходження міжнародних інвестицій необхідне підтвердження на законодавчому рівні прийнятих у закордонній господарській практиці принципів та умов, які гарантують іноземним інвесторам відсутність дискримінації. Виділено основні принципи інвестиційної політики щодо залучення міжнародних інвестицій: застосування ліберального підходу у сфері залучення міжнародних інвестицій; забезпечення привабливості та стабільності законодавства, що регулює інвестиційні процеси; забезпечення рівних, не дискримінаційних економічних умов для іноземних та внутрішніх інвесторів; надання режиму найбільшого сприяння іноземним інвесторам та міжнародним інвестиціям; забезпечення захисту законних інтересів іноземних інвесторів та інвестицій.

Основними принципами залучення міжнародних інвестицій лише на рівні територіальних громад є принцип пріоритету інтересів територіальної громади у інвестуванні; принцип мультиплікативного ефекту; принцип синергізму; принцип транспарентності.

Література

1. Гриценко Л.Л. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*, 2011. № 5 (50). С. 52-56.
2. Федорович О. Навчання фахівців у сфері залучення прямих іноземних інвестицій. Інформаційний посібник для тренера. U-LEAD with Europe. 2018. 220 с. URL: <https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/teachINZ.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).

3. Ахламов А.Г., Карпенко Л.М., Козинський С.М., Швець І.В. Формування інвестиційного механізму розвитку територій: індикатори та стратегічні імперативи: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. 236 с.
4. Blonigen B.A. FDI in Space: Spatial Autoregressive Relationships in Foreign Direct Investment. *European Economic Review*. 2007. V. 51, № 5.
5. Markusen, James R. Foreign Direct Investment. *CIES Working Paper*, 2020. No. 19, URL: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=231202> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.231202> (дата звернення: 11.07.2024).
6. Фіщук Н.Ю., Грубеляс О.І. Міжнародні інвестиції та їх значення. *Збірник наукових праць ВНАУ*, 2012. №2(64). С. 194-199.
7. Єдине інвестиційне вікно. Сумська міська рада. 2016. URL: <https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-11-32/investitsijnij-pasport/11133-edine-ininvestitsijne-vikno.html#:~:text=Єдине%20інвестиційне%20вікно%20—%20це%20с,наміри%20інвестувати%20в%20економіку%20міста> (дата звернення: 10.07.2024).
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 9 липня 2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення: 12.07.2024).

References

1. Hrytsenko, L.L. (2011), “Principles of formation of state investment policy in the modern economic environment”, *Naukovyj visnyk Poltavs'koho universytetu ekonomiky i torhivli*, vol. 5 (50), pp. 52-56.
2. Fedorovych, O. (2018), “Training of specialists in attracting foreign direct investment. Information guide for the trainer”, U-LEAD with Europe, available at: <https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/teachINZ.pdf> (Accessed 25.05.2024).
3. Akhlamov, A.H. Karpenko, L.M. Kozyns'kyj, S.M. and Shvets', I.V. (2020), *Formuvannia investytsijnoho mekhanizmu rozvytku terytorij: indykatory ta stratehichni imperatyvy* [Formation of the investment mechanism for the

development of territories: indicators and strategic imperatives], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine.

4. Blonigen, B.A. (2007), “FDI in Space: Spatial Autoregressive Relationships in Foreign Direct Investment”, *European Economic Review*, vol. 51, no. 5.

5. Markusen, J.R. (2020), “Foreign Direct Investment”, CIES Working Paper, vol. 19, available at: <https://ssrn.com/abstract=231202> (Accessed 11.07.2024). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.231202>

6. Fischuk, N.Yu. and Hrubelias, O.I. (2012), “International investments and their significance”, *Zbirnyk naukovykh prats' VNAU*, vol. 2 (64), pp. 194-199.

7. Sumy City Council (2016), “Single investment window”, available at: <https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-11-32/investitsijnij-pasport/11133-edine-innvestitsijne-vikno.html#:~:text=Yedyne%20investytsijne%20vikno%20-%20tse%20s,namiry%20investuvaty%20v%20ekonomiku%20mista> (Accessed 10.07.2024).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the principles of state regional policy and the policy of restoration of regions and territories”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (Accessed 12.07.2024).

Стаття надійшла до редакції 04.08.2024 р.